

MALÁ TÉMA Z GEOGRAFIE (ČASŤ VYUČOVACEJ HODINY): PREČO JE DÔLEŽITÁ GEOGRAFICKÁ POLOHA

ROČNÍK: 5. ROČNÍK	PREDMET: GEOGRAFIA
TEMATICKÝ CELOK: Zobrazenie Zeme	TÉMA: PREČO JE DÔLEŽITÁ GEOGRAFICKÁ POLOHA

VZŤAH TÉMY K ŠVP

- ✓ téma je v súlade s obsahovým a výkonovým štandardom ŠVP
- ✓ ISCED 2:
  - VÝKONOVÝ ŠTANDARD:
    - Každý kontinent má – časť „vymedziť /zhodnotiť/opísať polohu“
  - OBSAHOVÝ ŠTANDARD:
    - severná a južná pologuľa, východná a západná pologuľa
    - východná a západná pologuľa
    - *a mnoho ďalšieho, na štáty/kontinenty/mestá/zaujímavé miesta sa dá pozrieť z hľadiska polohy....*

VYUČOVACIE CIELE (čo chcem naučiť?)

Žiak bude schopný:

- ✓ uviesť, z akých hľadísk môžeme určovať polohu jednotlivých kontinentov/miest/štátov
- ✓ povedať, čo je to geografický priestor a geografická poloha

VŠEOBECNÉ PREDPOKLADY

- žiaci si už hovorili niečo o tvare Zeme, pologuliach, podnebí, ... – majú nejaké vedomosti z prvovky/prírodovedy/vlastivedy a iných predmetov

MATERIÁLNE DIDAKTICKÉ PROSTRIEDKY (UČEBNÉ POMÔCKY, TECHNOLOGIE)

- krieda/fixka a tabuľa
- zošit a pero (na poznámky)
- mapa, glóbus, atlas

POJMY (KLÚČOVÉ SLOVÁ)

Priestor, poloha, geografická (zemepisná) šírka a dĺžka

METODICKÉ POZNÁMKY

- K tomuto učivo nie je potrebný dataprojektor a počítač, ale dá sa využiť napríklad na ukážky ďalších máp alebo obrázkov nejakých miest/štátov. Následne sa dá diskutovať o danom mieste/štáte, že aká je jeho poloha z rôznych hľadísk, výhody/nevýhody polohy,...

POUŽITÉ METÓDY

- Výklad
- Diskusia a rozhovor
- Spoločné spracovávanie poznámok

SPRÍSTUPŇOVANIE NOVÉHO UČIVA

Použitá literatúra, podľa ktorej bol spracovaný obsah počasia a podnebia SR je uvedená v časti **ZAUJÍMAVÉ ODKAZY + POUŽITÁ LITERATÚRA.**

Najprv si povieme, čo to vlastne geografická poloha je, kde sa s ňou môžeme stretnúť a akými rôznymi spôsobmi ju môžeme vyjadrovať. Napríklad polohu nášho Slovenska môžeme definovať tiež z rôznych hľadísk. Na ktorej pologuli sa nachádza Slovensko? Na akom kontinente? Má prístup ku moru? V akej časti Európy sa nachádza? Medzi ktorými rovnobežkami a poludníkmi sa nachádza? Aké štáty hraničia so Slovenskom? Má Slovensko výhodnú ekonomickú polohu vzhľadom na okolité štáty? Ovplyvnila poloha hlavného mesta Bratislava ostatné mestá, ktoré sa nachádzajú východne od Bratislavy?....

Priestor – znalosť, kde sú miesta a krajiny lokalizované (kde sa nachádzajú), prečo sú práve tam; usporiadanie a rozmiestnenie, ktoré vytvárajú, ako a prečo sa menia, dôsledky pre spoločnosť

Geografický priestor - súbor polôh s definovanými vlastnosťami alebo súbor objektov s priestorovými vlastnosťami

Geografická poloha je poloha určitého miesta na Zemi vzhľadom ku geografickým súradniciam (absolútna poloha) alebo voči iným miestam (relatívna poloha). Dala by sa charakterizovať aj ako poloha určitého objektu (bodu) v geografickom priestore (na Zemi).

Geografická poloha – kde sa s ňou stretávame:

- a) Absolútna – GIS, geodézia, GPS zariadenia, geocaching, nadmorská výška miesta
  - Je pozícia objektu zaužívaného polohového systému, ktorý na povrchu Zeme vytvára sieť, vzhľadom ku ktorej je možné určovať pozíciu jednotlivých objektov
  - Najpoužívanejšie prostriedky – zemepisná šírka/dĺžka; adresa; nadmorská výška
- b) Relatívna – môže sa v čase meniť, komplexný pojem (vieme tam zaradiť polohu z rôznych hľadísk, každý ju môže chápať inak)
  - Je pozícia vzhľadom k iným objektom (napr. Bratislava leží na rieke Dunaj pri hraniciach s Rakúskom,...)
    - Horizontálna – pozícia daného miesta voči ostatným (na ploche) – vzájomné vzdialenosti, dostupnosti, vzťahy miest
    - Vertikálna – je daná kvalitou miesta/regiónu, jeho pozíciou vo vzájomnej hierarchii
    - Fyzicko-geografická – poloha voči okolitým fyzicko-geografickým celkom (napr. geomorfologické celky, riečna sieť...)
    - Humánno-geografická – poloha voči hranici, administratívna poloha, poloha vzhľadom ku okolitým obciam,...

Matematické vyjadrenie polohy:

- rovnobežky a poludníky – rovník, 0.poludník, dátumová hranica (180.poludník)
- severná/južná pologuľa
- východná/západná pologuľa

Poloha (umiestnenie v priestore) vo fyzickej geografii vzhľadom na:

- Prírodné pomery
  - Klimatické písmo

- Povrch (pohoria, nížiny, kotliny,...)
- Nadmorskú výšku
- Expozíciu svahu
- Charakter pôdy
- Prítomnosť vodných tokov
- Geologickú stavbu
- Oceány/moria/prielivy/zálivy/...
- Polostrovy/ostrovy/...

Poloha (umiestnenie v priestore) v humánnej geografii vzhľadom na:

- Ekonomiku (aj svetovú)
- Hospodárstvo (priemysel, služby, poľnohospodárstvo)
- Ľudskú spoločnosť (obyvateľstvo, politická situácia, ...)
- Dopravu

Poloha v regionálnej geografii vzhľadom na

- určité regióny a ich špecifiká.

!Výhody a nevýhody geografickej polohy určitého štátu/regiónu!

Už vieme prečo je dôležitá geografická poloha? Teraz už vieme, ako sa môžeme pozerat' na polohu nejakého štátu/mesta/regiónu/miesta na Zemi. Takže teraz sa skúsme pozriet' na polohu Afriky. Ako ju vieme vymedziť? Kde sa Afrika nachádza? Ako ovplyvňuje poloha Afriky prírodné pomery, obyvateľstvo, vodu, poľnohospodárstvo,.... Skúsme nad tým porozmýšľať. Ako ovplyvnila poloha Čadu obyvateľov? Majú prístup k moru? Dokážu si na tomto mieste dopestovať zemiak/kukuricu/pšenicu? Sneží niekedy u nich?

Ďalšie tematické otázky na utvrdenie, kde sa stretne s polohou a prečo je dôležité sa ňou zaoberať:

Ako ovplyvnila poloha vývoj miesta? Ako sa premieta do jeho súčasného stavu? V čom je teraz poloha miesta X proti minulosti výhodná a v čom nevýhodná? Ako sa bude poloha tohto miesta meniť a prečo? Aké možnosti rozvoja (vývoja) dáva poloha danému miestu?

ZAÚJÍMAVÉ ODKAZY + POUŽITÁ LITERATÚRA

<http://geography.cz/geograficke-rozhledy/wp-content/uploads/2013/04/14-15.pdf> - článok z Geografie a škola - Geografická poloha jako klíčový pojem ve výuce
 Vševedko - Geografia – listy ; Osveta, 2005; ISBN 8080631743
 Majligová, 2013: Úvod do geoinformatiky -
http://www.gitech.sk/fire/images/dokumenty/Uvod_do_geoinformatiky.pdf

VYPRACOVALA: Iveta Csicsolová, 1mupGEIT